

WYZNACZANIE STĘŻENIA ROZTWORU ZA POMOCĄ REFRAKTOMETRU

Zagadnienia:

1. Prawa odbicia i załamania światła.
2. Budowa i zasada działania refraktometru Abbego.
3. Metody wyznaczania współczynnika załamania światła (studenta obowiązuje znajomość co najmniej dwóch metod).
4. Definicje stężeń roztworów.

Literatura:

1. H. Szydłowski, Pracownia fizyczna.
2. Podręczniki kursowe.

Wykonanie ćwiczenia:

1. Zapoznać się z instrukcją obsługi refraktometru.
2. Przeprowadzić badania zależności współczynnika załamania światła (n_D), średniej dyspersji ($D = n_F - n_C$) i współczynnika dyspersji $\left(K = \frac{n_D - 1}{n_F - n_C} \right)$ od stężenia roztworów c .

Pomiary wykonać dla wody destylowanej i wodnych roztworów NaCl o stężeniach 2, 4, 8, 12, 16, 20% i c_x . Stężenie wyrażone w procentach wagowych oblicza się z zależności:

$$C = \frac{m_s}{m_s + m_r} \cdot 100 \%$$

m_s - masa substancji rozpuszczonej

m_r - masa rozpuszczalnika

Aby skrócić czas sporządzania roztworów i zmniejszyć zużycie NaCl, należy przygotować 20% roztwór NaCl (20g NaCl + 80g H₂O). Następnie podzielić go na 5 równych części i dodać odpowiednią ilość wody (180; 80; 30; 13,3; 5g).

Uwaga: przed rozcieńczeniem wyznaczyć n_D i Z dla roztworu 20%.

Dyspersję średnią i współczynnik dyspersji obliczyć na podstawie pomiarów Z , n_D oraz zależności i tabel podanych w instrukcji fabrycznej refraktometru RL (zwrócić uwagę na znak +, - zależny od wartości Z).

3. Sporządzić wykresy: $n_D = f(c)$, $D = f(c)$ i $K = f(c)$. Na podstawie danych do wykresu $n_D = f(c)$ metodą najmniejszych kwadratów (regresji) wyznaczyć współczynnik kierunkowy prostej i c_x . Przeprowadzić dyskusję uzyskanych wyników.
4. Tablica pomiarów.

c %	n_D	Z	σ	A	B	D	K

Wyznaczanie dyspersji:

Dla wartości "Z" odczytujemy z tablicy nr 2 wartość "δ" z odpowiednim znakiem. Następnie należy wyznaczyć współczynnik załamania N_D i przyjąć go do obliczeń jako średnią arytmetyczną z co najmniej pięciu odczytów. Z tablicy nr 3 odczytać wartości A i B odpowiadające wyznaczonemu współczynnikowi N_D . Dla ułatwienia interpolacji podano w tablicy kolumny różnic. Dyspersję średnią $N_F - N_C$ obliczamy wstawiając wartości A, B i δ do wzoru : $D = N_F - N_C = A + B\delta$

Współczynnik dyspersji (liczbę Abbego) K obliczać należy ze wzoru : $K = \frac{N_D - 1}{D}$.

Przykłady obliczania współczynnika dyspersji K i dyspersji średniej D:

1. Woda przy 20°C

Wyznaczony współczynnik załamania: $N_{D20} = 1,3330$

Odczyt na bębnie kompensatora:

$$\begin{array}{r} Z = 41,9 \\ 41,8 \\ 41,9 \\ 41,8 \\ 42,1 \\ \hline 41,90 \text{ wartość średnia} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} B = 0,03220 \\ \delta = 0,584 \\ \hline B \times \delta = - 0,01880 \\ A = 0,02471 \\ \hline A + B \times \delta = 0,00591 = N_F - N_C \end{array}$$

$$K = \frac{N_D - 1}{N_F - N_C} = \frac{0,3330}{0,00591} = 56,3$$

2. Dwusiarczek węgla przy 20°C

Wyznaczony współczynnik załamania: $N_{D20} = 1,6278$

Odczyt na bębnie kompensatora:

$$\begin{array}{r} Z = 20,4 \\ 20,6 \\ 20,5 \\ 20,3 \\ 20,5 \\ \hline 20,46 \text{ wartość średnia} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} B = 0,01922 \\ \delta = 0,479 \\ \hline B \times \delta = 0,00921 \\ A = 0,02430 \\ \hline A + B \times \delta = 0,03351 = N_F - N_C \end{array}$$

$$K = \frac{N_D - 1}{N_F - N_C} = \frac{0,6278}{0,03351} = 18,7.$$

ćwiczenie nr 5 (optyka)

I Pracownia fizyczna

tablica 2

Z	δ	$\Delta\delta$ w jedn. 10^{-1} dla $\Delta Z = 0,1$	Z
0			60
1	1,000	0,1	59
2	0,999	0,4	58
3	0,995	0,7	57
4	0,988	1,0	56
5	0,978	1,2	55
6	0,966	1,5	54
7	0,951	1,7	53
8	0,934	2,0	52
9	0,914	2,3	51
10	0,891	2,5	50
11	0,866	2,7	49
12	0,839	3,0	48
13	0,809	3,2	47
14	0,777	3,4	46
15	0,743	3,6	45
16	0,707	3,8	44
17	0,669	4,0	43
18	0,629	4,1	42
19	0,588	4,3	41
20	0,545	4,5	40
21	0,500	4,6	39
22	0,454	4,7	38
23	0,407	4,9	37
24	0,358	4,9	36
25	0,309	5,0	35
26	0,259	5,1	34
27	0,208	5,2	33
28	0,156	5,2	32
29	0,104	5,2	31
30	0,052	5,2	30
	0,000		

Dla wartości „Z” mniejszych od 30, odezjt wartości „ δ ” należy zaopatrzyć
znakiem dodatnim; dla wartości „Z” większych od 30, znakiem ujemnym.

tablica 3

N _b	A	A w jedn. 10^{-5} dla N = 0,001	B	B w jedn. 10^{-5} dla N = 0,001	N _b
1,300	0,02487	-0,5	0,03271	-1,4	1,300
1,310	0,02482	-0,5	0,03257	-1,5	1,310
1,320	0,02477	-0,4	0,03242	-1,7	1,320
1,330	0,02473	-0,5	0,03225	-1,8	1,330
1,340	0,02468	-0,5	0,03207	-2,0	1,340
1,350	0,02463	-0,4	0,03187	-2,2	1,350
1,360	0,02459	-0,4	0,03165	-2,3	1,360
1,370	0,02455	-0,4	0,03142	-2,4	1,370
1,380	0,02451	-0,4	0,03118	-2,6	1,380
1,390	0,02447	-0,4	0,03092	-2,8	1,390
1,400	0,02443	-0,3	0,03064	-2,9	1,400
1,410	0,02440	-0,3	0,03035	-3,1	1,410
1,420	0,02437	-0,3	0,03004	-3,2	1,420
1,430	0,02434	-0,3	0,02972	-3,4	1,430
1,440	0,02431	-0,3	0,02938	-3,6	1,440
1,450	0,02428	-0,3	0,02902	-3,7	1,450
1,460	0,02425	-0,2	0,02865	-3,9	1,460
1,470	0,02423	-0,2	0,02826	-4,1	1,470
1,480	0,02421	-0,2	0,02765	-4,2	1,480
1,490	0,02419	-0,1	0,02743	-4,5	1,490
1,500	0,02418	-0,1	0,02698	-4,6	1,500
1,510	0,02417	-0,1	0,02652	-4,9	1,510
1,520	0,02416	-0,1	0,02603	-5,1	1,520
1,530	0,02415	-0,0	0,02552	-5,3	1,530
1,540	0,02415	-0,0	0,02499	-5,5	1,540
1,550	0,02415	-0,0	0,02444	-5,7	1,550
1,560	0,02415	-0,1	0,02387	-6,0	1,560
1,570	0,02416	-0,1	0,02327	-6,3	1,570
1,580	0,02417	+0,2	0,02264	-6,5	1,580
1,590	0,02419	-0,2	0,02199	-6,9	1,590
1,600	0,02421	-0,3	0,02130	-7,1	1,600
1,610	0,02424	-0,3	0,02059	-7,5	1,610
1,620	0,02427	+0,4	0,01984	-7,9	1,620
1,630	0,02431	-0,4	0,01905	-8,3	1,630
1,640	0,02435	-0,6	0,01822	-8,7	1,640
1,650	0,02441	-0,7	0,01735	-9,2	1,650
1,660	0,02448	-0,7	0,01645	-9,8	1,660
1,670	0,02455	+0,9	0,01545	-10,4	1,670
1,680	0,02464	-1,1	0,01441	-11,2	1,680
1,690	0,02475	+1,3	0,01329	-12,1	1,690
1,700	0,02488		0,01208		1,700